

Відгук

**офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента
Надії Миколаївни Ляшової на дисертацію Юлії Миколаївни Котеневої
«Формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного
коледжу в процесі фахової підготовки», поданої на
здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Акцент Юлії Миколаївни Котеневої на дослідження такого складного й багатогранного феномена як професійна кар'єра є особливо значущим та важливим у контексті сучасного розвитку всіх сфер життєдіяльності, модернізації освіти, що висувають принципово нові вимоги до особистості майбутнього фахівця. Така стратегія потребує осучаснення орієнтації професійної підготовки на цінності майбутньої педагогічної професійної діяльності збагаченням цього процесу уявленнями про майбутню професійну кар'єру. У зв'язку з цим, одним із головних завдань вищої школи є оволодіння майбутніми фахівцями сформованими ефективними уявленнями про професійну кар'єру конкретного фаху. Істотного підвищення ефективності щодо формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки можливо досягти тільки за умов забезпечення цілеспрямованого комплексного навчально-виховного процесу, коли вся організація цієї роботи буде носити системний характер.

Зазначимо також, що на сьогодні існує не так багато досліджень, які розв'язують проблему формування уявлень про професійну кар'єру у студентів, а особливо у студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки. Тобто, здобувач наукового ступеня не лише представила актуальне й своєчасне дослідження у світлі зазначеної парадигми, але й визначила свою вагому, на наш погляд, позицію. Отже, вважаємо, що актуальність, наукова новизна, оригінальність дослідження Ю.М.Котеневої як одна з ключових ознак кваліфікаційних праць такого рівня, очевидна.

Глибокий аналіз наукової літератури дозволив здобувачці чітко визначити категоріальний апарат дослідження. Зокрема, його предмет логічно узгоджується з об'єктом і метою. Коректно сформульовано завдання дослідницько-пошукової роботи, а також гіпотеза як важливий структурний елемент дослідження, якій, на наш погляд, притаманні інструментальність та достатня прогностичність, що й забезпечило можливість оптимального визначення стратегії наукового пошуку та його реалізації.

Нам видається виправданим використання Юлією Миколаївною для вирішення визначених завдань дослідження і перевірки його вихідних припущень комплексу методів набуття та опрацювання результатів дослідження.

Робота має традиційну структуру: складається зі вступу, двох розділів – теоретичного та експериментального, висновків, додатків, що ілюструють окремі важливі моменти проведеного дослідження та списку використаних джерел. Структура дисертації та викладений зміст дають нам підстави відзначити високий рівень логічності та критичності мислення, творчий підхід до аналізу досліджуваної проблеми.

У першому розділі, відповідно до загальнонаукового дискурсу дослідження проблеми уявлень про професійну кар'єру майбутніх фахівців включено такі поняття, як «кар'єра», «професійна кар'єра», «уявлення про професійну кар'єру» і розглядаються вони як провідні. Доречно зауважити, що теоретичний розділ дисертації має ґрунтовний характер, містить інформаційний та аналітичний матеріал опрацьованого масиву наукової літератури щодо проблеми формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки. Поняття, які в дослідженні відіграють принципову роль, старанно аналізуються й розкриваються. Вони змістовні, чіткі й повною мірою розкривають сутність досліджуваного феномену.

Дисертанткою на основі вивчення функцій, сутності та структури досліджуваної проблематики, розуміння уявлень про професійну кар'єру у

діяльнісному та особистісному вимірах, було визначено критерії ефективної сформованості уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки: це – мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний та рефлексивно-оцінний. Їх смислові характеристики дослідниця аргументовано представляє показниками. Відповідно до теоретичних засад дослідження проблеми формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу використано трискладову градацію рівнів: низький (адаптивний), середній (ситуативно-перетворювальний), високий (креативний).

Досить вдало підібрано діагностувальний інструментарій, що дозволив здобувачці на констатувальному етапі дослідження зробити переконливий висновок про перевагу низького й середнього рівнів за показниками інтегрального результату щодо сформованості уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу.

У другому розділі роботи авторка дослідження ретельно підійшла до обґрунтування педагогічних умов формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки і сформулювала такі: 1) контекстне включення до змісту фахових дисциплін інформаційно-проблемних і квазіпрофесійних ситуацій, спрямованих на поглиблення вмотивованості та особистісної спрямованості студентів як активних суб'єктів фахової підготовки до професійного розвитку, самовдосконалення та кар'єрно-професійного зростання; 2) використання кар'єростворювальних технологій, форм і методів навчання, необхідних для усвідомлення та прийняття студентами образу професії вчителя, позитивного образу Я-професіонал, образу професійного майбутнього; 3) залучення студентів до діяльності із самопроекування на основі співвіднесення внутрішніх умов. У роботі розкрито шляхи реалізації розроблених педагогічних умов, що забезпечують просування студента від загального уявлення про професію вчителя до осмислення меж професійної діяльності

та кар'єри, а також викладено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

До суттєвих позитивів дисертаційного дослідження Ю.М.Котеневої варто віднести практичне впровадження у навчально-виховний процес педагогічного коледжу програми контекстного включення теоретичного матеріалу в дисципліни фахової підготовки, програми спецкурсу «Професійна кар'єра вчителя», програми спецпрактикуму «Проектування кар'єрних маршрутів майбутніх учителів», технологічної карти «Професійної проби майбутнього вчителя».

Заслуговує на позитивну оцінку розмаїття форм, методів та технологій, які застосовувались у процесі формувального етапу експерименту: метод проекту, метод використання технології портфоліо, кейс-технології, форсайт-технології, проблемно-пошуковий метод, активно-ігрового навчання та ситуативно-ігрового моделювання.. Також різноманітні вправи та завдання щодо формування уявлень про професійну кар'єру у студентів: «Картина майбутнього», «Кар'єрний прогноз», «Образ кар'єри», «Професійно-кар'єрний ліфт учителя» тощо. У процесі експериментального дослідження автором доведено доцільність використання саме таких заходів та розроблена модель процесу формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу.

Аналіз результатів дослідно-експериментальної перевірки довів ефективність розроблених та впроваджених у процес фахової підготовки системи умов щодо формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу і демонструють чітку позитивну динаміку.

Вірогідність гіпотези дослідження автор підтверджує за допомогою методів математичної статистики. Основні наукові результати достатньо проілюстровано в таблицях і рисунках (24 таблиці та 12 рисунків). У виконаному Ю.М.Котеневою дослідженні представлений цінний фактичний матеріал, який може бути використаний у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. На позитивну оцінку заслуговує і той факт, що

впровадження та апробація результатів дисертаційної роботи здійснювалися у чотирьох навчальних закладах про що свідчать довідки про впровадження та на численних міжнародних, всеукраїнських та регіональних науково-практичних конференціях.

Логічний виклад змісту роботи, який базується на вмінні аналізувати, узагальнювати науковий матеріал, надав змогу сформулювати виважені, достатньо обґрунтовані висновки, що відповідають поставленим завданням дослідження.

Загальний обсяг основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання кандидатських дисертацій. Текст дисертації ідентичний змісту автореферату, в якому належним чином викладено основні положення розділів та висновків дисертації.

Автореферат належним чином відображає зміст дисертації, результати якої достатньо повно відображено у 16 одноосібних публікаціях, з них 10 статей у фахових наукових виданнях України та 3 статті в зарубіжних періодичних виданнях.

Таким чином, дисертаційна робота Ю.М.Котеневою є ґрунтовним внеском у теорію та методіку професійної освіти і заслуговує на позитивну оцінку. Разом з тим, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання:

1. У підрозділі 2.2. відображено упровадження розроблених педагогічних умов формування уявлень про професійну кар'єру в студентів педагогічного коледжу в процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного та соціально-гуманітарного циклу. Робота тільки б виграла, якби дисертантка також звернула увагу і на дисципліни фахових методик. Це підкреслило б більшу значущість дисертаційного дослідження в контексті кар'єрних процесів.

2. Відомо, що важливою ознакою педагогічної системи є спрямованість на конкретний результат. Вважаємо, що дисертаційна робота лише б виграла, якби модель процесу формування уявлень про професійну кар'єру у студентів

педагогічного коледжу містила результативний компонент (додаток Г. 3, с. 237).

3. Суть представлених автором технологій формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу це складна система перш за все особистісних якостей, властивостей та стану індивідуальності кожного студента окремо. У дисертаційному дослідженні треба було б показати декілька прикладів щодо індивідуального росту студента.

Однак, висловлені зауваження не мають принципового характеру і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження Котеневої Ю.М., яке має помітну новизну, теоретичну й практичну значущість для професійної освіти.

Таким чином, дисертація «Формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки», виконана на належному теоретико-методологічному рівні, є самостійним, логічним, завершеним дослідженням актуальної проблеми; відповідає вимогам, що висуваються до кандидатських дисертацій (пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567), а її автор Котенева Юлія Миколаївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри природничо-математичних
дисциплін
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет» (Слов'янський

Н. М. Ляшова

Підпис Ляшової Н.М. засвідчую:
начальник відділу кадрів ДДПУ

Є. С. Сілін